

ille, illi vero tenebræ permanserunt; nec audierunt: « Accedite ad eum et illuminamini¹. » Si enim sic accederent, non eum manibus occidendum, sed recipiendum corde comprehenderent. Nunc autem quando eum illo modo comprehenderunt, tunc ab illo longius recesserunt: et ligaverunt eum a quo solvi potius velle debuerunt. Et erant fortassis in eis, qui tunc imposuerunt Christo vincula sua, atque ab eo postea liberati dixerunt: « Disrumpisti vincula mea². » Hæc hodie satis sint, tractabuntur, Deo volente, sermone alio quæ sequuntur.

TRACTATUS CXIII.

Ab eo quod legitur: *Et adduxerunt eum ad Annam primum: usque ad id, Iterum ergo negavit Petrus, et statim gallus cantavit.*

I. POSTEA quam persecutores tradente Juda comprehensum Dominum ligaverunt³, qui dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis⁴, et cui Pater non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum⁵; ut intelligatur Judas, non laudabilis utilitate traditionis hujus, sed sceleris voluntate damnabilis: « Adduxerunt eum, » sicut Joannes evangelista narrat, ad Annam primum⁶. « Nec tacet causam, cur ita factum sit. « Erat enim, inquit, socer Caiphæ, » qui erat Pontifex anni illius. Erat autem, inquit, Caiphæ, qui consilium dedit Judæis, quia expedit unum » hominem mori pro populo⁷. » Merito et Matthæus cum

¹ Psal. xxxiii, 6. — ² Id. cxv, 16. — ³ Vide Don Guillon, tom. xxi, p. 386. — ⁴ Ephes. v, 2. — ⁵ Rom. viii, 32. — ⁶ Joan. xviii, 13. — ⁷ Ibid. 14.

id brevius narrare voluisset, eum ad Caipham ductum fuisse commemorat¹; quia et ad Annam prius ideo ductus est, quod socer ejus fuerit: ubi intelligendum est hoc eundem Caipham fieri voluisse.

II. « Sequebatur autem, inquit, Jesum Simon Petrus, » et alius Discipulus². » Quisnam iste sit Discipulus, non temere affirmandum est, quia tacetur. Solet autem se idem Joannes ita significare, et addere, « quem diligebat Jesus³. » Fortassis ergo et hic ipse est: quisquis tamen sit, sequentia videamus. « Discipulus autem ille, inquit, erat » notus pontifici, et introivit cum Jesu in atrium pontificis: Petrus autem stabat ad ostium foris: exiit ergo » alius Discipulus qui erat notus pontifici, et dixit ostiariæ, et introduxit Petrum. Dicit ergo Petro ancilla ostiaria: Numquid et tu ex Discipulis es hominis istius? » Dicit ille: Non sum⁴. » Ecce (columna firmissima ad unius auræ impulsus tota contremuit⁵. Ubi) est illa promittentis audacia, et de se plurimum præfidentis? Ubi sunt verba illa, quando ait: « Quare non possum te sequi » modo? Animam meam pro te ponam⁶. » Hoccine est sequi magistrum, se negare discipulum? Siccine pro Domino anima ponitur, ut hoc ne fiat, vox ancillæ formidetur? Sed quid mirum si Deus vera prædixit, homo autem falsa præsumpsit? Sane in ista quæ jam cœpta est negatione apostoli Petri, debemus advertere non solum ab eo negari Christum, qui dicit eum non esse Christum; sed ab illo etiam qui cum sit, negat se esse Christianum. Dominus enim non ait Petro: « Discipulum meum te negabis; sed » me negabis. » Negavit ergo ipsum, cum se negavit ejus esse Discipulum. Quid autem aliud isto modo quam se ne-

¹ Matth. xxvi, 57. — ² Joan. xviii, 15. — ³ Id. xii, 23, et xix, 26. — ⁴ Id. xviii, 15-17. — ⁵ Verba isthæc ansulis clauduntur, quia non existunt in MSS. — ⁶ Joan. xiii, 37.

gavit esse Christianum? Quamvis enim Discipuli Christi nondum appellarentur hoc nomine, post ascensionem quippe ejus in Antiochia primum cœperunt appellari Discipuli Christiani¹: jam tamen erat res ipsa illo postea vocabulo nuncupanda, jam erant Discipuli qui postea appellati sunt Christiani: et hoc commune nomen, sicut communem fidem, etiam ad posteros transmiserunt. Qui ergo se Christi negavit esse Discipulum, ipsam rem negavit, cujus nomen est vocari Christianum. Quam multi postea, non dico senes et anus, in quibus hujus vitæ satietas facilius potuit mortem pro Christi confessione contemnere; nec solum juvenus utriusque sexus, de qua ætate convenienter videtur exigi fortitudo; sed etiam pueri puellæque potuerunt, et innumerabilis societas sanctorum Martyrum in regnum cœlorum fortiter et violenter intravit, quod tunc iste non potuit, qui claves regni ejus accepit²? Ecce unde dictum est: « Sinite hos abire: » quando se pro nobis tradidit, qui suo sanguine nos redemit; ut impleretur sermo quem dixit, « Quia » quos dedisti mihi, non perdi ex eis quemquam. » Utique enim Petrus si negato Christo hinc iret, quid aliud quam periret?

III. « Stabant autem servi et ministri ad prunas, quia » frigus erat, et calefaciebant se³. » Non hyems erat, » sed tamen frigus erat: quod solet etiam æquinotio verno aliquando contingere, « Erat autem cum eis et Petrus stans, et calefaciens se. Pontifex ergo interrogavit » Jesum de Discipulis ejus, et de doctrina ejus. Respondit ei Jesus, Ego palam locutus sum mundo, ego semper docui in synagoga et in templo, quo omnes Judæi » conveniunt, et in occulto locutus sum nihil: quid me » interrogas? Interroga eos qui audierunt quid locutus

¹ Act. xi, 26. — ² Matth. xvi, 19, et Joan. xviii, 1. — ³ Joan. xviii, 18.

» sum ipsis. Ecce hi sciunt quæ dixerim ego¹. » Non prætereunda nascitur quæstio, quomodo dixerit Dominus Jesus, « Ego palam locutus sum mundo: » et maxime illud quod ait: « In occulto locutus sum nihil. » Nonne in hoc ipso recentiore sermone, quem post cœnam Discipulis est locutus ait illis: « Hæc in proverbii locutus sum vobis: » venit hora cum jam non in proverbii loquar vobis, » sed palam de Patre meo annuntiabo vobis²? » Si ergo ipsis conjuntioribus Discipulis suis non loquebatur palam, sed horam promittebat quando palam erat locuturus, quomodo palam locutus est mundo? Deinde illis ipsis suis, sicut aliorum quoque Evangelistarum testatur auctoritas, in eorum comparatione qui Discipuli ejus non erant, multo utique manifestius loquebatur, quando cum solis erat, remotus a turbis: tunc enim eis et parabolas aperiebat, quas clausas proferebat ad alios. Quid est ergo, « In occulto locutus sum nihil? » Sed intelligendum est ita eum dixisse. « Palam locutus sum in mundo: » ac si dixisset, Multi me audierunt. Ipsum autem « palam » modo quodam erat palam, modo autem quodam non erat palam. Palam quippe erat, quia multi audiebant, et rursum non erat palam, quia non intelligebant. Et quod seorsum Discipulis loquebatur, non in occulto utique loquebatur. Quis namque in occulto loquitur, qui coram tot hominibus loquitur; cum scriptum sit: « In ore duorum vel trium testium stabit omne verbum³: » præsertim si hoc loquitur paucis, quod per eos velit innotescere multis: sicut ipse Dominus ait illis, quos adhuc paucos habebat: « Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine; et quod in aure auditis, prædicate super tecta⁴? » Ergo

¹ Joan. xviii, 19-21. — ² Id. xvi, 25. — ³ Deut. xix, 15, et Matth. xviii, 16. — ⁴ Matth. x, 27.

et hoc ipsum quod ab ipso dici videbatur occulte, quodammodo non dicebatur in occulto: quia non ita dicebatur, ut ab eis quibus dictum fuerat, taceretur; sed ita potius, ut usquequaque prædicaretur. Sic ergo dici potest aliquid et palam simul et non palam, vel in occulto simul et non in occulto, quomodo dictum est. Ut videntes videant¹, et non videant. Quomodo enim videant, nisi quia palam, non in occulto: et quomodo idem ipsi rursus non videant, nisi quia non palam, sed in occulto? Ea tamen ipsa quæ audierant et non intellexerant, talia erant, ut non possent juste ac veraciter criminari: et quotiescumque interrogando tentarunt, ut invenirent unde accusarent eum, sic eis respondit, ut omnes eorum retunderentur doli, et calumniæ frustrarentur. Ideo dicebat, « Quid me interrogas? Interroga eos qui audierunt quid locutus sum ipsis; ecce hi sciunt quæ dixi rim ego². »

IV. « Hæc autem eum dixisset, unus assistens ministrorum dedit alapam Jesu, dicens, sic Respondes pontifici? Respondit ei Jesus, Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo: si autem bene, quid me cædis³? » Quid ista responsione verius, mansuetius, justius? Ejus est enim de quo prophetica vox præcesserat: « Intende, et prospere procede, et regna, propter veritatem et mansuetudinem et justitiam⁴. » Si cogitemus quis acceperit alapam, nonne vellemus eum qui percussit, aut cœlesti igne consumi, aut terra dehiscente sorberi, aut correptum dæmonio volutari, aut aliqua hujusmodi qualibet poena, vel etiam graviore puniri? Quid enim horum per potentiam jubere non potuisset per quem factus est mundus, nisi patientiam nos docere maluisset

¹ Marc. iv, 12. — ² Joan. xviii, 21. — ³ Ibid. 22, 23. — ⁴ Psal. xlv, 5.

qua vincitur mundus? Hic dicet aliquis: « Cur non fecit » quod ipse præcepit¹? » Percutienti enim non sic respondere, sed maxillam debuit alteram præbere. Quid quod et veraciter, mansuete, justeque respondit, et non solum alteram maxillam iterum percussuro, sed totum corpus figendum præparavit in ligno? Et hinc potius demonstravit, quod demonstrandum fuit, sua scilicet magna illa præcepta patientiæ non ostentatione corporis, sed cordis præparatione facienda. Fieri enim potest, ut alteram maxillam visibiliter præbeat homo, et iratus. Quanto ergo melius et respondet vera placatus, et ad perferenda graviora tranquillo animo fit paratus? Beatus est enim qui in omnibus quæ injuste pro justitia patitur, potest veraciter dicere: « Paratum cor meum Deus, paratum cor meum²: » hinc fit quippe quod sequitur, Cantabo et psallam: quod Paulus et Barnabas etiam in vinculis durissimis facere potuerunt.

V. Sed ad narrationis Evangelicæ sequentia redeamus. « Et misit eum Annas ligatum ad Caïpham pontificem³. » Ad illum, sicut Matthæus dicit, ab initio ducebatur, quoniam ipse erat illius anni princeps sacerdotum⁴. Alternos quippe intelligendi sunt agere solere annos ambo pontifices, id est principes sacerdotum, qui erant illo tempore Annas et Caïphas, quos Lucas evangelista commemorat, narrans quo tempore cœperit Domini præcursor Joannes prædicare regnum cœlorum, et congregare Discipulos. Sic enim dicit: « Sub principibus sacerdotum » Anna et Caïpha factum est verbum Domini super Joannem Zachariæ filium in deserto, et cætera⁵. » Proinde isti ambo pontifices vicissim suos annos agebant: et erat annus Caïphæ quando passus est Christus. Ideo secundum Mat-

¹ Matth. v, 29. — ² Psal. lvi, 8. — ³ Joan. xviii, 24. — ⁴ Matth. xxvi, 57. — ⁵ Luc. iii, 2.

thæum cum comprehensus esset, ad eum ductus est¹: sed prius ad Annam secundum Joannem venerunt cum illo²; non quia collega, sed quia socer ejus erat. Et credendum est secundum voluntatem Caiphæ id esse factum, vel etiam domos eorum ita fuisse positas ut non deberet Annas a transeuntibus præteriri.

VI. Sed cum dixisset Evangelista quod eum ligatum miserit Annas ad Caipham, reversus est ad locum narrationis, ubi reliquerat Petrum, ut explicaret quod in domo Annæ de trina ejus negatione contigerat. « Erat autem, » inquit, Simon Petrus stans et calefaciens se³. » Hoc recapitulat quod ante jam dixerat⁴: deinde quæ secuta sunt jungit. « Dixerunt ergo ei, Numquid et tu ex Discipulis ejus es: negavit ille, et dixit, Non sum⁵. » Jam semel negaverat: ecce iterum. Deinde ut tertia negatio compleatur, « Dicit unus ex servis pontificis, cognatus » ejus cujus abscidit Petrus auriculam, Nonne ego te » vidi in horto cum illo? Iterum ergo negavit Petrus et » statim gallus cantavit⁶? » Ecce medici completa est prædictio, ægroti convicta præsumptio. Non enim factum est quod iste dixerat: « Animam meam pro te ponam⁷: » sed factum est quod ille prædixerat: « Ter me negabis. » Sed trina Petri negatione completa, jam et iste sermo compleatur, ut deinceps quæ de Domino apud Pontium Pilatum præsidem gesta sunt, ab alio consideremus exordio.

¹ Matth. xvi, 57. — ² Joan. xviii, 13. — ³ Ibid. 25. — ⁴ Ibid. 17. — ⁵ Ibid. 25. — ⁶ Ibid. 26, 27. — ⁷ Id. xii, 38.

TRACTATUS CXIV.

Ab eo loco, *Adducunt ergo Jesum ad Caipham in prætorium*: usque ad id, *Ut sermo Jesu impleretur quem dixit, significans qua morte esset moriturus.*

I. QUÆ cum Domino¹ vel de Domino nostro Jesu Christo apud Pontium Pilatum præsidem gesta sint, quantum Joannes evangelista indicat, deinde videamus. Redit enim ad locum narrationis suæ ubi eam reliquerat, ut explicaret Petri negationem. Jam quippe dixerat: « Et misit » eum Annas ligatum ad Caipham Pontificem²: » atque inde regressus ubi dimiserat Petrum calefacientem se ad ignem in atrio, postea quam totam ejus negationem, quæ ter facta est, terminavit: « Adducunt ergo Jesum, inquit, » ad Caipham in prætorium³. » Ad Caipham quippe ab Anna collega et socero ejus dixerat missum. Sed si ad Caipham, cur in prætorium? Quod nihil aliud vult intelligi, quam ubi præses Pilatus habitabat. Aut igitur aliqua urgente causa de domo Annæ, quo ad audiendum Jesum ambo convenerant, Caiphæ perrexerat ad prætorium præsidis, et socero suo Jesum reliquerat audiendum: aut in domo Caiphæ prætorium Pilatus acceperat, et tanta domus erat, ut seorsum habitantem dominum suum, seorsum judicem ferret.

II. « Erat autem mane, et ipsi⁴, » id est, qui duce-

¹ Vide D. Guillon, tom. xxi, pag. 387. — ² Joan. xviii. — ³ Ibid. 28. — ⁴ Ibid.

bant Jesum : « non introierunt in prætorium , » hoc est in eam partem domus quam Pilatus tenebat , si ipsa erat domus Caïphæ. Cur autem non introierunt in prætorium exponens causam , « Ut non contaminarentur , inquit , » sed ut manducarent Pascha. » Dies enim agere cœperant azymorum : quibus diebus contaminatio illis erat in alienigenæ habitaculum intrare. O impia cæcitas ! Habitaculo videlicet contaminarentur alieno , et non contaminarentur scelere proprio ? Alienigenæ judicis prætorio contaminari timebant , et fratris innocentis sanguine non timebant : ut hoc solum interim dicam , ubi rea malorum conscientia tenebatur. Nam quod etiam Dominus erat , qui eorum impietate ducebatur ad mortem , et vitæ dator occidebatur ; non eorum conscientia , sed ignorantia deputetur.

III. « Exivit ergo Pilatus ad eos foras , et dixit , Quam » accusationem affertis adversus hominem hunc ? Res » ponderunt , et dixerunt ei , Si non esset hic malefactor , » non tibi tradidissemus eum ¹. » Interrogentur atque respondeant ab immundis spiritibus liberati , languidi sanati , leprosi mundati , surdi audientes , muti loquentes , cæci videntes , mortui resurgentes , et quod omnia superat , stulti sapientes , utrum sit malefactor Jesus. Sed ista dicebant , de quibus per Prophetam jam ipse prædixerat ; « Retribuebant mihi mala pro bonis ². »

IV. « Dixit ergo eis Pilatus , Accipite eum vos , et secundum Legem vestram judicate eum. Dixerunt ergo ei » Judæi , Nobis non licet interficere quemquam ³. » Quid est quod loquitur insana crudelitas ? An non interficiebant , quem interficiendum offerebant ? An forte crux non interficit ? Sic desipiunt , qui non sectantur , sed insecantur sapientiam. Quid est autem , « Nobis non licet in-

¹ Joan. xviii, 29, 30. — ² Psal. xxxiv, 12. — ³ Joan. xviii, 31.

» terficere quemquam ? » Si malefactor est , cur non licet ? Nonne Lex eis præcepit ¹ , ne malefactoribus , præsertim (qualem istum putabant) a suo Deo seductoribus parcant ? Sed intelligendum est eos dixisse , non sibi licere interficere quemquam , propter diei festi sanctitatem , quem celebrare jam cœperant : propter quem de ingressu etiam prætorii contaminari metuebant. Ita-ne obdurnistis , falsi Israëlita ? Ita-ne omnem sensum nimia malitia perdidistis , ut ideo vos a sanguine innocentis impollutos esse credatis , quia eum fundendum alteri tradidistis ? Numquid et Pilatus illum , qui potestati ejus a vobis ingeritur occidendus , suis est manibus occisurus ? Si non eum voluistis occidi , si non insidiati estis , si non vobis tradendum pecunia comparastis , si non comprehendistis , vinxistis , adduxistis , si non occidendum manibus obtulistis , vocibus poposcistis , non eum a vobis interfectum esse jactate. Si autem illis omnibus vestris præcedentibus factis etiam « Crucifige , crucifige clamastis ² ; » audite quod contra vos etiam Propheta clamat : « Filii hominum , » dentes eorum arma et sagittæ , et lingua eorum machæra » acuta ³. » Ecce quibus armis , quibus sagittis , qua machæra justum interfecistis , quando vobis interficere quemquam non licere dixistis. Hinc est quod ad comprehendendum Jesum , cum sacerdotum non venissent principes , sed misissent : Lucas tamen Evangelista in eodem narrationis suæ loco ait : « Dixit autem , inquit , Jesus ad eos » qui venerant ad se principes sacerdotum , et magistratus templi , et seniores , Quasi ad latronem existis , et cætera ⁴. » Sicut ergo principes sacerdotum non per se ipsos , sed per eos quos miserant ad comprehendendum Jesum , quid aliud quam ipsi in suæ jussionis potestate venerunt ? sic omnes qui crucifigendum Christum impiis vocibus clamave-

¹ Deut. 1, 35. — ² Joan. xix, 6. — ³ Psal. lvi, 5. — ⁴ Luc. xxii, 52.

runt, non quidem per se ipsos eum, sed tamen ipsi per illum qui eorum clamore ad hoc nefas impulsus, occiderunt.

V. Quod vero Joannes evangelista subjungit: « Ut sermo » Jesu impleretur quem dixit, significans qua morte esset » moriturus¹: » Si mortem crucis hic velimus accipere, tanquam ideo dixerint Judæi, « Nobis non licet interficere » quemquam, » quia interfici aliud est, aliud crucifigi: non video quomodo id possit consequenter intelligi, cum hoc ad Pilati verba responderint, quibus ei dixerat: « Accipite eum vos, et secundum Legem vestram judicate eum. » Numquid ergo eum non poterant accipere, et ipsi eum crucifigere, si per tale genus supplicii interfectionem cujusquam vitare cupiebant? Quis autem non videat, quam sit absurdum eis licere quemquam crucifigere, quibus non licet quemquam interficere? Quid quod ipse Dominus eandem mortem suam, id est mortem crucis, etiam interfectionem vocat, sicut legimus apud Marcum, ubi ait: « Ecce ascendimus Jerosolymam, et Filius » hominis tradetur principibus sacerdotum et Scribis, et » damnabunt eum morte, et tradent eum gentibus, et » illudent ei, et conspuent eum, et flagellabunt eum, » et interficient eum, et tertia die resurget? » Nimirum ergo ista dicendo significavit Dominus qua esset morte moriturus: non quod hic mortem crucis vellet intelligi, sed quod eum Judæi fuissent gentibus tradituri, hoc est Romanis. Nam Pilatus Romanus erat, eumque in Judæam Romani præsidem miserant. Ut ergo iste sermo Jesu impleretur, id est, ut eum sibi traditum gentes interficerent, quod Jesus futurum esse prædixerat; ideo Pilatus qui judex Romanus erat, cum vellet eum reddere Judæis, ut secundum Legem suam judicarent eum, noluerunt eum acci-

¹ Joan. xviii, 32. — ² Marc. x, 33, 34.

pere dicentes, « Nobis non licet interficere quemquam. » Ac sic impletus est sermo Jesu, quem de sua morte prædixit, ut eum a Judæis traditum interficerent gentes; minore scelere quam Judæi, qui se isto modo ab ejus interfectione velut alienos facere voluerunt, non ut eorum innocentia, sed ut dementia monstraretur.

TRACTATUS CXV.

De eo quod dicitur: *Introivit ergo iterum in prætorium Pilatus: usque ad id, Erat autem Barabbas latro.*

I. QUOD Pilatus dixerit Christo, quidve Pilato ille responderit, isto sermone considerandum atque tractandum est. Cum enim dictum esset Judæis: « Accipite eum vos, » et secundum Legem vestram judicate eum, atque illi » respondissent, Non nobis licet occidere quemquam, » Introivit iterum in prætorium Pilatus, et vocavit Jesum, et dixit ei, Tu es Rex Judæorum? Et respondit » Jesus, A temetipso hoc dicis, an alii tibi dixerunt de » me¹? Sciebat utique Dominus, et quod ipse interrogavit, et quod ille responsurus fuit: sed tamen dici voluit, non ut ipse sciret, sed ut scriberetur, quod nos voluit ut sciremus. « Respondit Pilatus, Numquid ego Judæus sum? Gens tua et pontifices tradiderunt te mihi: » quid fecisti? Respondit Jesus, Regnum meum non est » de hoc mundo. Si ex hoc mundo esset regnum meum, » ministri mei utique decertarent, ut non traderer Ju-

¹ Joan. xviii, 31 et 33, 34.

» dæis : nunc autem regnum meum non est hinc¹. » Hoc est quod bonus magister scire nos voluit : sed prius nobis demonstranda fuerat vana hominum de regno ejus opinio, sive Gentium, sive Judæorum, a quibus id Pilatus audierat : quasi propterea morte fuisset plectendus, quod illicitum affectaverit regnum ; vel quoniam solent regnaturis invidere regnantes, et videlicet cavendum erat, ne ejus regnum sive Romanis, sive Judæis esset adversum. Poterat autem Dominus quod ait : « Regnum meum non est de hoc mundo, » etc. ad primam interrogationem præsidis respondere, ubi ei dixit : « Tu es Rex Judæorum? » sed eum vicissim interrogans, utrum hoc a semetipso diceret, an audisset ab aliis, illo respondente ostendere voluit hoc sibi apud illum fuisse a Judæis velut crimen objectum : patefaciens nobis cogitationes hominum, quas ipse noverat, quoniam vanæ sunt ; eisque post responsionem Pilati, jam Judæis et Gentibus opportunius aptiusque respondens, « Regnum meum non est de hoc mundo. » Quod si interroganti Pilato continuo respondisset, non etiam Judæis, sed solis Gentibus hoc de se opinantibus respondisse videretur. Nunc vero quoniam respondit Pilatus, « Numquid ego Judæus sum? Gens tua » et pontifices tradiderunt te mihi : » abstulit a se suspicionem, qua posset putari a semetipso dixisse quod Jesum regem dixerat esse Judæorum, id se a Judæis audisse demonstrans. Deinde dicendo, « Quid fecisti? » satis ostendit illud ei pro crimine objectum : tanquam diceret, Si regem te negas, quid fecisti ut tradereris mihi? Quasi mirum non esset, si puniendus judici traderetur, qui se diceret regem : si autem hoc non diceret, quærendum ab illo esset, quid aliud forte fecisset, unde tradi judici dignus esset.

¹ Joan. xviii, 35, 36.

II. Audite ergo, Judæi et Gentes, audi, circumcisio, audi, præputium, audite, omnia regna terrena : Non impedio dominationem vestram in hoc mundo, « Regnum meum non est de hoc mundo. » Nolite metuere metu vanissimo, quo Herodes ille major cum Christus natus nuntiaretur, expavit, et tot infantes ut ad eum mors perveniret, occidit¹, timendo magis quam irascendo crudelior, « Regnum, inquit, meum non est de hoc mundo. » Quid vultis amplius? Venite ad regnum quod non est de hoc mundo : venite credendo, et nolite sævire metuendo. Dicit quidem in prophetia de Deo Patre : « Ego autem constitutus sum rex ab eo super Sion montem sanctum » ejus² : » sed Sion illa et mons ille non est de hoc mundo. Quod est enim ejus regnum nisi credentes in eum, quibus dicit : « De mundo non estis, sicut et ego non sum » de mundo³? » Quamvis eos esse vellet in mundo : propter quod de illis dixit ad Patrem : « Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos ex malo⁴. » Unde et hic non ait : « Regnum meum non est » in hoc mundo ; sed, « non est de hoc mundo. » Et cum hoc probaret dicens, « Si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent, ut non traderer Judæis : » non ait : « Nunc autem regnum meum » non est hic ; sed « non est hinc. » Hic est enim regnum ejus usque in finem sæculi, habens inter se commixta zizania usque ad messem : messis enim finis est sæculi, quando messorum venient, id est Angeli, et colligent de regno ejus omnia scandala⁵ : quod utique non fieret, si regnum ejus non esset hic. Sed tamen non est hinc ; quia peregrinatur in mundo : regno suo quippe dicit : « De mundo non estis, » sed ego vos elegi de mundo⁶. » Erant ergo de mundo,

¹ Matth. ii, 3, etc. — ² Psal. ii, 6. — ³ Joan. xvii, 16. — ⁴ Ibid. 15. — ⁵ Matth. xiii, 30, etc. — ⁶ Joan. xv, 19.

quando regnum ejus non erant, sed ad mundi principem pertinebant. De mundo est ergo quidquid hominum a vero quidem Deo creatum, sed ex Adam vitiata atque damnata stirpe generatum est: factum est autem regnum non jam de mundo, quidquid inde in Christo regeneratum est. Sic enim nos Deus eruit de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii charitatis suæ¹: de quo regno dicit: « Regnum meum non est de hoc mundo, » vel « regnum meum non est hinc. »

III. « Dixit itaque ei Pilatus, Ergo rex es tu? Respondit Jesus, Tu dicis, quia rex sum ego². » Non quia regem se timuit confiteri; sed « Tu dicis » ita liberatum est, ut neque se regem neget, (rex est enim cujus regnum non est de hoc mundo), neque regem talem se esse fateatur, cujus regnum putetur esse de hoc mundo. Talem quippe ille sentiebat qui dixerat, « Ergo rex es tu, » cui responsum est: « Tu dicis, quia rex sum ego. » Dictum est enim: « Tu dicis, » ac si dictum esset, carnalis carnaliter dicis.

IV. Deinde subjungit: « Ego in hoc natus sum, et ad hoc veni in mundum, ut testimonium perhibeam veritati³. » Non est producenda hujus pronominis syllaba, quod ait: « In hoc natus sum, » tanquam dixerit, In hac re natus sum: sed corripienda, tanquam dixerit, Ad hanc rem natus sum, vel ad hoc natus sum, sicut ait: « Ad hoc veni in mundum. » In Græco namque Evangelio nihil est hujus locutionis ambiguum⁴. Unde manifestum est eum temporalem nativitatem suam hic commemorasse, qua incarnatus venit in mundum; non illam sine initio qua Deus erat, per quem Pater condidit mundum. In hoc ergo se dixit natum, id est, propter hoc natum, et ad hoc venisse in mundum, utique nascendo de virgine, ut testi-

¹ Colos. 1, 13. — ² Joan. xviii, 37. — ³ Ibid. — ⁴ Græc. εἰς τούτο.

monium perhibeat veritati. Sed quia non omnium est fides, adjunxit, atque ait: « Omnis qui est ex veritate, » audit meam vocem¹. » Audit utique interioribus auribus, id est, obaudit meæ voci: quod tantumdem valeret si diceret, credit mihi. Cum itaque Christus testimonium perhibet veritati, profecto testimonium perhibet sibi: ejus quippe vox est, « Ego sum veritas²: » et dixit alio quoque loco, « Ego testimonium perhibeo de me³. » Quod vero ait: « Omnis qui est ex veritate, audit vocem meam, » gratiam commendavit qua secundum propositum vocat. De quo proposito dicit Apostolus: « Scimus quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, his qui secundum propositum Dei vocati sunt⁴: » propositum scilicet vocantis, non vocatorum: quod alibi apertius ita positum est: « Collabora Evangelio secundum virtutem » Dei salvos nos facientis et vocantis vocatione sua sancta, » non secundum opera nostra, sed secundum suum propositum et gratiam⁵. » Nam si naturam cogitemus in qua creati sumus, cum omnes veritas creaverit, quis non est ex veritate? Sed non omnes sunt quibus ut audiant veritatem, hoc est ut obaudiant veritati, et credant in veritatem, ex ipsa veritate præstatur; nullis procul dubio præcedentibus meritis, ne gratia non sit gratia. Si enim dixisset, Omnis qui audit meam vocem, ex veritate est; ideo dictus ex veritate putaretur, quia obtemperat veritati: non autem hoc ait; sed ait: « Omnis qui est ex veritate, audit meam vocem. » Ac per hoc non ideo est ex veritate, quia ejus audit vocem: sed ideo audit, quia ex veritate est, id est, quia hoc illi donum ex veritate collatum est. Quod quid est aliud, quam donante Christo credit in Christum?

¹ Joan. xviii, 37. — ² Id. xiv, 6. — ³ Id. viii, 18. — ⁴ Rom. viii, 28. — ⁵ 2 Tim. 1, 8, 9.